

Kataluniarren ipuin hori

Eskerrak ARGIAK Bartzelonara joateko tren txartela ordaindu digun, merezi izan baitu *Hobe kontatzen ez badidazu* (Pasazaite, 2014) ipuin katalanen antologiari buruz hitz egiteko konde-hirirainoko bidaiak. Bartzelona, Katalunia osoa bezala, momentu interesgarrian dago eta ondo ezagutzen ditu hemengo jendeak eta kantoiak mintzakide izango dugun Aritz Galarragak –gida turistiko izateaz gain, liburuko ipuinen hautatzailea ere badena; itzulpenen faktura Gerardo Markuletak kobratu du Pasazaite argitaletxearen eskutik–.

| GORKA BEREZIARTUA MITXELENA |

FONTANA METRO GELTOKIAN dugu hitzordua. Eskailera mekanikoek igoeran eskaintzen duten angeluari esker, kazetariari gradualki agertzen zaio eite anglosaxoiko tipo bat, lehenbizi Camper oinetakoak, gero galtza bakero estuak, jertse granate polit bat –galdetu behar dio non erosi duen–, eta *Berriako* zuta-beetako argazkikoen aldean bizar gehiago daukan aurpegi hau. Kortesiak aurkezpen hitzen ondoren galdetzen dio ea non egin nahi duen elkarrizketa. “Auzoan paseatzen dugun bitartean?”. Grabagailuaren rec botoia sakatu aurretik azaldu du estazio honen pareko pisu batean biltzen direla Juan Marséren *Si te dicen que caí*-ko anarkistak. “Literatura asko dauka auzoak, ikusiko duzu”.

Edukiko du, ez diogu ezetz, baina Asturias karrikan oinez hasita lehen begi kolpean beste zerbaitek deitzen du arreta: Gràciako etxe askoren balkoiak dekoratzen dituzten Esteladak, mugimendu independentistaren indarraren erakusle. Eta kontrastean, ipuin liburua ez da bereziki “politikoa”. “Akaso orain lehentasunen ordena aldatuko zen pixka bat, baina orain artean ‘eguneroko bizitza’ izan da katalanen gatazka nagusia. Bai behintzat idazle des- takagarriena”, azaldu du Galarragak. Eta erantsi: “Gatazka nagusi horretan gatazka ugari barnebiltzen direla oso garbi izanda: fabrikako etorkizunari iskin egitea, nagusiak erne dizun umekia abortatzea, hiriburua txukun jartzeko landa eremua esplotatzea”.

Kontatzeko modu bat

Oinez-oinez Plaça del Diamantera iritsi gara. “Merçe Rodoredaren nobela ezagutzen?”. Kazetariak lotsaz aitoritzen dio ezetz, ez duela oraindik gerraosteko nobela psikologiko ezaguna irakurri. Deseroso dago, iruditzen bai-

tzaio ez duela serio itxurarik ematen literatura katalanaz hitz egitera etorri den eta irakurketa- tan horrelako hutsuneak dituen jurnalistak. Baina keba, hitz beste egin eta imaginazio handiz Diamant izena jarri dioten tabernaren terrazarantz buru-keinua egin du Galarragak. Eta galdetzen: “Nahi duzu garagardo bat?”. Erantzun aurretik, bigarren galdera: “Baietz erantzungo baduzu, Moritz bat izatea nahi?”.

Edalontzi pareta mahaian, ipuinen tonuaz galdetu diogu, darien ironiaz, era berean garra- tza eta neurrizkoa. *Seny* kataluniar famatua hori ote den. “Kasu honetan, euskaldunen seny delakoarekin dago lotuta: bai editoreak bai eta itzultzaileak ere, oso modu edukatuan, gomendatu zidaten hobe zela Monzóren ipuin gore xamar bat aukeraketatik apartatzea. Baina, bestela, bertute gisa ikusten dut literatu- ran kontentzio hori, iradokitzea baina ez era- bat erakustea, amildegiraino eramatea baina azken bultzada ez ematea”.

Idazle bakoitzak beretik duena gorabehe- ra, ezaugarri amankomunak ugari direla esa- ten diogu –aipatutako ironiaz eta “egunero- kotasunaz” gain, istorio guztien izaera urbanoa nabarmentzekoa da, adibidez–, eta horrek pentsatzera eramane gaituela Monzó patroia- ren uberan ipuingile eskola bat sortu dela. “Haiek esango dizute ezetz –hain zuzen, Francesc Serések Zarauzko aurkezpenean esan zuen ezetz–, baina nik uste dut zer edo zer partekatzen dutela. Monzóren aitatasunaz hitz egitea gehiegixko izango da, baina gutxie- nez markatu du eredu bat. Eredu bat kopia- tzeko, kontrakoa egiteko edo kasurik ez egite- ko, baina eredu bat”. Antologiaren egilearen ustez “aire –segur aski kontaminatu– berbera arnasten dute” idazleek eta ez da gehiegikeria “Bartzelona marka” batez hitz egitea.

Lehortea?

Apar bat edalontzian utzita altxa gara –bai ona Moritz marka hau–, Gràciako mini-tour turistikoarekin jarraitzeko. Verdi karrikako zinemak pasa –Marséren haurtzaroa islatzen duten istorioen beste leku bat–, eta liburu denda baten atarian geratu gara. Taifa. “Auzoko denda bat da, baina fondo polita dauka”.

Katalanez idatzita eta katalanera itzulita aurki daitezkeen titulu kopuruarengatik euskaldun jatorrari inbidia ematen dioten apalen artean, prospektiba ariketa egiteko eskatu diogu Galarragari. 20 urte inguruko aldea dago *Hobe kontatzen ez badidazu* liburuiko idazlerik zaharrenaren (Monzó) eta gazteenaren (Serés) artean. Ba al dator belaunaldi berriak azkeneko horren atzetik? “Badator, baina ez oraingoz zaharrenak paretik kentzeko indarrarekin. Antologiako autorerik gazteena 1972koa izatea ez da, zoritxarrez, bilatutako zerbait. Gustura sartuko nukeen idazle gazteagoren bat. Baldin eta gainontzekoen mailarik izan balu. Ez dut halakorik aurkitu, ordea. Eta ez da bakarrik antologia honetarako”.

Alimaleko produkzioa egon arren, ipuin-gile katalan berrien punteria ez da, Galarragaren iritziz, liburuan bildu dituen egileena bezain ona. Hori bai, kanpoan geratu diren idazle beterranoekin beste antologia baterako materiala egongo litzatekeela uste du. “Baina iruditzen zait hemendik aurrera –orain

artean egin ez denez– modu erregularrago eta sistematikoagoan hasi beharko ginatkeela itzultzen gure ondoan ditugun eta hala ere erabat ezezagun zaizkigun literatura horietatik, adibidez galegotik, adibidez katalanetik, Madrilen eskala egin beharrik gabe”.

Nahita edo nahi gabe, Madril askoren ahotan dabil gaur Bartzelonan ordea. Maiatzaren 17a dela esatea ahaztu zait artikulua hasieran: etxeko taldeak Espainiako futbol liga du jokoan Atlético Madrilaren aurka eta elkarrizketa bukatzean partidua taberna batean ikustera joan gara, garagardo bat –ez dut berriz marka errepikatuko publizitaterik ordaintzen ez diguten bitartean– hartu bitartean.

Tentsioa bai, baina joko askorik gabeko partiduan Barça aurreratu da Alexisek lehen zatian jaurtitako misil bati esker; gero komeriak bigarren zatiko korner batean Diego Godín koltxoneroa zezena bezala sartuta buruz egin duen berdinketarekin. Banakoa aski zuten madrildarrek irabazteko baina Messik, aurtengo denboraldiko gorabeherak ahaztu nahian korri egingo balu bezala, lau jokalar eta atezaina atzean utzita sartu duen golak eman dio Liga Bartzelonari. Eta hor ja ahaztu ditugu antologiak, idazleak, belau-naldiak eta ipuin guztiak. Canaletesera goaz garaipena ospatzera. Gaua nola bukatuko den, hobe kontatzen ez badizut. ■

